

Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
 In medioque mihi das Helicone locum.
 Tu mihi, quod rarum est, vivo sublimè dedisti
 Nomen, ab exquisitis quod dare fama solet.
 Nec qui detrectat præsentia livor, iniquo,
 Ullum; de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cum secula nostra poetas,
 Non fuit ingenio fama maligna meo.
 Cumque ego præponam multos mihi, non minor illis
 Dicor, & in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur vatium præfagia veri,
 Protinus ut moriar, non ero terra tuus.
 Sive favore tui, sive hanc ego carmine famam,
 Jure tibi grates candide lector ago.

PUBLII OVIDII NASONIS

TRISTIUM

LIBER QUINTUS.

ELEGIA I.

ARGUMENTUM.

Mittens Romam è Scythia hunc ultimum librum
 Ovidius, sui studiosos monet, ut quatuor prio-
 ribus libellis illinc quoque ab eo missis hunc eti-
 am addant: Excusatque se non potuisse materi-
 am aliam, quam tristem, ejusque rebus miseris
 & perditis convenientem sumere. Quod si in pa-
 triam revocetur, scripturum se jocosa & læta
 profitetur: Simulque veniam petit, si quid sit,
 quod lectorem offendat.

Hunc

Hunc quoque de Getico nostri studiose libellum
 Littore, præmissis quattuor adde meis.
 Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ,
 Invenies toto carmine dulce nihil.
 Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,
 Materiam scripto conveniente suam.
 Integer & lætus læta & juvenilia lusi,
 Illa tamen nunc me composuisse piget.
 Ut cecidi, perago subiti præconia catus,
 Sumque argumenti conditor ipse mei.
 Utque jacens ripa deslere Caystrius ales
 Dicitur ore suam deficiente necem,
 Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras
 Efficio tacitum ne mihi funus eat.
 Delicias si quis lascivaque carmina quaerit,
 Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.
 Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
 Et plures, quorum nomina magna vigent.
 Atque utinam numero nos non essemus in illo,
 Hei mihi, cur unquam Musa locuta mea est?
 Sed dedimus pœnas, Scythicique in sinibus Istri
 Ille pharetrati lusor amoris adest.
 Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
 Et memores jussi nominis esse mei.
 Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
 Unde dolenda canam, multa dolenda tuli.
 Non hæc ingenio, non hæc componimus arte,
 Materia est propriis ingeniosa malis.
 Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ?
 Felix qui patitur, quæ numerare potest.
 Quot frutices silvæ, quot flavas Tybris arenas,
 Mollia quot Martis gramina campus habet.
 Tot mala pertulimus, quorum medicina quiescere
 Nulla nisi in studio est, Pieridumque mora.
 Quis tibi Naso modus lacrymosi carminis? inquis,
 Idem, fortunæ qui modus hujus erit.
 Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat,
 Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.

K 4

At

ELEGIA IX.

ARGUMENTUM.

Laudat amici fidem, fateturque ejus beneficio se vitam ducere, simulque gratias agit. Postremo dicit se libenter ejus beneficia nota omnibus facturum fuisse, si ille suis se scriptis nominari pateretur.

O Tua si fineres in nostris nomina poni
Carminibus, postus quam mihi sæpe fores.
Te canerem solum meriti memor, inque libellis
Crevisset sine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota sciretur in urbe,
Exul in amissa si tamen urbe legor.
Te præsens mitem nosset, te ferior ætas,
Scripta vetustatem si modo nostra ferunt.
Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector,
Hic te servato vate maneret honor.
Cæsaris est primum munus, quod ducimus auras,
Gratia post magnos est tibi habenda Deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ipse, tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
Cumque perhorreret casus pars maxima nostros,
Pars etiam credi pertinuisse velit.
Naufragiumque meum tumulo spectaret ab alto,
Nec dederit nauti per freta sæva manu.
Seminecem Stygia revocasti solus ab unda.
Hoc quoque, quod memores possumus esse, tuum est.
Dii tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
Non potuit votum plenius esse meum.
Hæc meus argutus, si tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.
Nunc quoque jam quamvis est iussa quiescere, quin te
Nominet invitum, vix mea Musa tenet.
Utque canem pavidæ nactum vestigia ceruæ
Latrantem frustra copula dura tenet.

Utque

Utque fores nondum referati carceris acer
Nunc pede, nunc ipsa fronte laceffit equus:
Sic mea lege data vincita atque inclusa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici,
Parebo justis, parce timere, tuis.
At non parerem, si non meminisse putares.
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
Dumque (quod ò breve sit) lumen vitale videbo
Serviet officio spiritus ille tuo.

ELEGIA X.

ARGUMENTUM.

Tres annos se egisse Poeta scribit: eos tamen sibi decem videri, idque loci asperitate, & difficultatibus, quas deinde subjungit.

UT sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister,
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul esse tot annis,
Dardana quod Grajo Troja sub hoste fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde:
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert:
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata est?
Cumque meis curis omnia longa facit?
An peragunt solitos communia tempora motus,
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem renet Euxini mendax cognomine Pontus,
Et Scythici vere terra sinistra freti.
Innumerae circum gentes fera bella minantur,
Quæ nisi de raptio vivere turpe putant.
Nil extra tutum est, tumulus defenditur ipse
Manibus exiguis, ingenioque loci.

Quod

Quod minime credas, ut aves, densissimus hostis
 Advolat, & prædam vix bene visus agit.
 Sæpe intra muros clausis venientia portis
 Per medias legimus noxia tela vias.
 Est igitur rarus, qui rus colere audeat, isque
 Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
 Sub galea pastor junctis pice cantat aënis.
 Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
 Vix ope castelli defendimur, & tamen intus
 Mistra facit Graiis barbara turba metum.
 Quippe simul nobiscum habitat discrimine nullo
 Barbarus, & tecti plus quoque parte tenet.
 Quos ut non timeas, possis odisse, videndo
 Pallibus, & longa tempora tecta coma.
 Hos quoque, qui geniti Graja creduntur ab urbe,
 Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
 Exercent illi sociæ commercia linguæ:
 Per gestum res est significanda mihi.
 Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli,
 Derident stolidi verba Latina Getæ.
 Meque palam de me tuto male sæpe loquuntur,
 Forſitan obſciunt exihumque mihi.
 Utque sit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
 Abnuerim quoties, adnumerumque putant.
 Adde quod injustum rigido jus dicitur ense,
 Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
 O duram Lachefin, quæ tam grave sidus habenti,
 Fila dedit vitæ non breviora meæ.
 Quod patriæ, vultu, vestroque caremus amici,
 Atque hæc in Scythicis gentibus esse queror.
 Utraque pæna gravis, merui tamen urbe carere,
 Non merui tali forſitan esse loco.
 Quid loquor ab demens? ipsam quoque perdere vitam
 Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XI.

ARGUMENTUM.

Dolet Poeta, uxorem ab inimico jurgis laceſſitam ;
 exulſque uxorem appellatam ſeamque hortatur, ut
 omnia patiatur ; quandoquidem Auguſtus ſe non
 exulem, ſed relegatum nominavit.

Quod te, nescio quis, per jurgia dixerit esse
 Exulis uxorem, littera quæſta tua est.
 Indolui, non tam mea quod fortuna male audit,
 Qui jam confuevi fortiter esse miser.
 Quam quia, cui minime vellem, sum causa pudoris
 Teque reor nostris erubuisse malis.
 Perfer, & obdura, multo graviora tulisti,
 Eripuit cum me principis ira tibi.
 Fallitur iste tamen, quo judice nominor exul,
 Mollior est culpam pæna secuta meam.
 Maxima pæna mihi est ipsum offendisse malis,
 Venisset mallem funeris hora mihi.
 Quassa tamen nostra est non merſa nec obruta navis,
 Utque caret portu sic tamen extat aquis.
 Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
 Quæ merui vitio perdere cuncta meo.
 Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
 Nil nisi me patriis jussit abesse focus.
 Utque aliis, quorum numerum comprehendere non est,
 Cæsareum numen sic mihi mite fuit.
 Ipse relegati, non exulis utitur in me
 Nomine: tuta suo judice causa mea est.
 Jure igitur laudes Cæsar pro parte virili
 Carmina nostra tuas qualiacumque canunt.
 Jure Deos, ut adhuc cæli tibi lumina claudant,
 Teque velint sine se comprecor esse Deum.
 Optat idem populus: sed ut in mare flumina vastum,
 Sic solet exiguæ currere riuus aquæ.

At tu fortunam, cuius vocor exal ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XII.

ARGUMENTUM.

Amico hortanti ut aliquid scriberet, respondet Poeta causasque assignat, cur id sibi facere non liceat. Demum ostendit se non posse teneri, quin semper aliquid componat, composita vero igni comburat.

Scribis ut oblectem studio lacrymabile tempus,

Ne pereant turpi pectora nostra situ.

Difficile est quod, amice, mones, quia carmina lætum,

Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.

Nostra per adversas agitur fortuna procellas:

Sorte nec ulla mea tristior esse potest.

Exigis, ut Priamus natorum funere plaudat,

Et Niobe festos ducat ut orba choros.

Luctibus, an studio videor debere teneri,

Solus in extremos iussus abire Getas?

Des licet invalido pectus mihi robore fultum;

Fama refert Anyti quale fuisse rei.

Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinæ;

Plus valet humanis viribus ira Dei.

Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum

Scribere in hoc casu sustinisset opus.

Ut veniant patriæ, veniant oblivia nostri

Omnis & amissi sensus abesse queat.

At timor officio fungi vetat ipse quieto,

Cinctus ab innumero me tenet hoste locus;

Adde quod ingenium longa rubigine læsum

Torpet, & est multo quam fuit ante minus.

Fertilis assiduo si non renovetur aratro,

Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.

Tem-

Tempore qui longo steterit, male curret, & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus.

Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit,

Siqua diu solitis cymba vacavit aquis.

Me quoque despera, fuerim cum parvus & ante,

Illi qui fueram, posse redire parem.

Contudit ingenium patientia longa malorum,

Et pars antiqui nulla vigoris adest.

Sæpetamen nobis, ut nunc quoque sumpta tabella est,

Inque suos volui cogere verba pedes.

Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis

Digna sui domini tempore, digna loco.

Denique non parvas animo dat gloria vires,

Et facunda facit pectora laudis amor.

Nominis & famæ quondam fulgore trahebar;

Dum tulit antennas aura secunda meas.

Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria curæ;

Si liceat, nulli cognitus esse velim.

An quia cesserunt primo bene carmina, suades,

Scribere, successus ut sequar ipse meos?

Pace novem vestra liceat dixisse sorores,

Vos estis nostræ maxima causa fugæ.

Utque dedit justas tauri fabricator aheni,

Sic ego do pænas artibus ipse meis.

Nil mihi debebat cum versibus amplius esse,

Sed fugerem, merito naufragus omne fretum.

At puto, si demens studium fatale retentem,

Hic mihi præbebit carminis arma locus.

Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,

Verbaque significat quid mea norit adest.

Omnia barbariæ loca sunt, vocisque ferinæ

Omnia, quæ possunt, plena timore sonant.

Ipsè mihi videor jam dedidicisse latinæ,

Nam didici Geticæ, Sarmaticeque loqui.

Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra teneri

A componendo carmine Musa potest.

Scribimus, & scriptos absumentur igne libellos:

Exitus est studii parva favilla mei.

Nec possum, & cupio non ullos ducere verus,
 Ponitur idcirco noster in igne labor.
 Nec nisi pars casu flammis erepta dolove,
 Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
 Sic utinam, quæ nil metuentem tale magistrum
 Perdidit, in cineres ars mea versa foret.

ELEGIA XIII.

ARGUMENTUM.

Amicum hortatur, ut quandoquidem amoris multa olim pignora sibi dederit, nunc verbis & litteris ne parcat. Quod si emendarit, dicit nihil ab ejus amicitia amplius desiderandum esse.

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem,
 Mittere si quisquam, quo caret ipse, potest.
 Aeger enim traxi contagia corpore mentis,
 Libera tormento pars mihi ne qua vacet.
 Perque dies multos lateris cruciatibus uror,
 Sed quod in immodico frigore læsit hyems.
 Si tamen ipse vales, aliqua nos parte valemus,
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
 Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cumque
 Per numeros omnes hoc tueare caput.
 Quod tua me raro solatur epistola peccas,
 Remque piam præstas, & mihi verba negas.
 Hoc precor emenda: quod si correxeris unum,
 Nullus in egregio corpore nævus erit.
 Pluribus accusum fieri nisi posset, ut ad me
 Littera non veniat, missa sit illa tamen.
 Dii faciant ut sit temeraria nostra querela,
 Teque putem falso non meminisse mei.
 Quod precor, esse liquet: neque enim mutabile robur
 Credere me fas est pectoris esse tui.
 Cana prius gelido desint absynthia Ponto.
 Et careat dulci Trinacris Hybla thymo.

Im-

Immemorem quam te quisquam convincat amici,
 Non ita sunt fati flamina nigra mei.
 Tu tamen ut falsa possis quoque tollere culpæ
 Crimina: quod non es, nec videre, cave.
 Utque solebamus consumere longa loquendo
 Tempora sermoni deficiente die.
 Sic ferat ac referat tacitas nunc littera voces,
 Et peragant linguæ charta manusque vices.
 Quod tibi ne nimium videar disfidere, sitque
 Versibus hoc paucis admonuisse satis.
 Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
 Atque meis distent ut tua fata, vale.

ELEGIA XIV.

ARGUMENTUM.

In hac ultima elegia uxori immortalitatem pollicetur Poeta: dicitque multas fore, quæ quamvis eam miseram esse existiment, illi tamen inuideant, & felicem appellent; Simulque ostendit, nihil à se majus præstari potuisse. Quod cum ita sit, eam hortatur, ut in fide permaneat, ne à quoquam jure accusari queat. Exemplisque etiam probat, ejusmodi fidem erga maritos nullo unquam ævo taceri solitam.

Quanta tibi dederint nostris monumenta libellis,
 O mihi me conjux charior, ipsa vides.
 Detrahat auctori multum fortuna licebit,
 Tu tamen ingenio clara ferere meo.
 Dumque legar, pariter mecum tua fama legetur;
 Non potes in mæstos omnis abire rogos.
 Cumque viri casu possis miseranda videri,
 Invenies aliquas, quæ quod es, esse velint.
 Quæ te nostrorum cum sis in parte laborum,
 Felicem dicant, inuideantque tibi.
 Non ego divitias dando tibi plura dedissem:
 Divitis ad manes nil feret umbra suos.

L 3

Per-

Perpetui fructum donavi nominis, idque
 Quo dare nil potui munere majus habes:
 Adde quod & rerum sola es tutela mearum,
 At te non parvi venit honoris onus.
 Quod numquam vox est de te mea muta, tuique
 Judiciis debes esse superba viri.
 Quæ ne quis possit temeraria dicere, persta,
 Et pariter serua meque piamque fidem.
 Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
 Et tandem probitas irreprehensa fuit.
 Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina.
 Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
 Esse bonam facile est, ubi quod vetet esse, remotū est,
 Et nihil officio nupta quod obstat habet.
 Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,
 Id demum est pietas, id socialis amor.
 Rara quidem est virtus, quam non fortuna gubernet
 Quæ maneat stabili, cum fugit illa pede
 Siqua tamen pretii sibi merces ipsa petiti est,
 Inque parum lætis ardua rebus abest.
 Si tempus numeres, per secula nulla tacetur,
 Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
 Aspicias ut longo teneat laudabilis ævo
 Nomen inextinctum Penelopæa fides?
 Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
 Aufaque in accensos Iphias ire rogos?
 Ut vivat fama conjux Philæcia, cujus
 Iliacam celeri vir pede pressit humum?
 Nil opus est lætho pro me, sed amore, fideque:
 Non ex difficili fama petenda tibi est.
 Nec te credideris, quia non facis, ista moueri:
 Vela damus, quamvis remige puppis eat.
 Qui monet, ut facias, quod jam facis, ille monendo
 Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

FINIS.

PU.

PUBLII OVIDII NASONIS

DE PONTO

LIBER PRIMUS.

Epistola I. Ad Brutum.

ARGUMENTUM.

Ad Brutum Romanum scribens Ovidius è Tomitana Urbe, & Pontica regione, ubi exulabat, à qua opus de Ponto appellavit, primo rogat, ut librum suum excipiat: deinde quid ibi contineatur, exponit.

Naso Tomitanæ jam non novus incola terræ,
 Hoc tibi de Getico littore mittit opus.
 Si vacat, hospitio peregrinos Brute libellos
 Excipe, dumque aliquo, quolibet abde loco.
 Publica non audent inter monumenta venire,
 Ne suus hoc illis clauferit auctor iter.
 Ah quoties dixi, certe nil turpe docetis,
 Ite, patet castis versibus iste locus.
 Nec tamen accedunt, sed, ut aspicias ipse. latere
 Sub lare privato tutius esse putant.
 Quæris ubi hos possis nullo componere læso:
 Qua steterant artes, pars, vacat illa tibi.
 Quid veniat novitate roges fortasse sub ipsa,
 Accipe, quodcumque est, dummodo non sit amor.
 Invenies quamvis non sit miserabilis index,
 Non minus hoc illo triste, quod ante dedi.
 Rebus idem, titulo differt, & epistola cui sit
 Non occultato nomine missa, docet.
 Nec vos hoc vultis, sed non prohibere potestis,
 Musaque ad invitos officiosa venit.

L 4

Quic

At mihi si chara patriam cum conjugè reddas,
 Sint vultus hilares, sinque quod arte fuit.
 Lenior invicti si sit mihi Cæsaris ira,
 Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
 Non tamen, ut ludit, rursus mea littera ludet:
 Sit semel illa ioco luxuriata meo.
 Quod probet ipse canam, pænæ modo parte levata,
 Barbariam, rigidos effugiamque Getas.
 Interea nostri quid agant, nisi triste libelli?
 Tibia funeribus convenit ista meis.
 At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
 Et tacitus casus dissimulare tuos.
 Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur:
 Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
 Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære
 Edere mugitus, & bovis ore queri.
 Cum Priami lacrymis offensus non sit Achilles,
 Tun sletus inhihes durior hoste meos?
 Cum faceret Nioben orbam Latonia proles,
 Non tamen hanc ficcas jussit habere genas.
 Est aliquid fatale malum per verba levare,
 Hoc querulam Prognen, Halcionemque facit.
 Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
 Voce fatigaret Lemnia faxa sua.
 Strangulat inclusus dolor atque cor æstuat intus,
 Cogitur & vires multiplicare suas.
 Da veniam potius: vel totos tolle libellos,
 Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
 Sed nec obesse potest ulli, nec scripta fuerunt
 Nostra nisi auctori perniciosâ suo.
 At mala sunt fateor: quis te mala sumere cogit?
 Aut quis deceptum ponere sumpta vetat?
 Ipse nec emendo: sed ut huc deducta legantur,
 Non sunt illa suo barbariora loco.
 Nec me Roma suis debet conferre poetis:
 Inter Sarmaticos ingeniosus eram.
 Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
 Ingenii stimulos subdere fama solet.

Nolumus assiduis animum tabescere curis:
 Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.
 Cur scribam, docui: cur mittam quæritis istos:
 Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

ARGUMENTUM.

Ad uxorem scribens, dicit se corpore bene valere,
 quamvis mente langueat. Ostenditque dolorem
 eundem esse, qui primo fuit, cum relegatus fuit
 ab Augusto. Postea commemorat incommoda, quibus
 sine fine conficitur: Et quandoquidem levis fuit
 exilii causa, & magna Cæsaris clementia, pro
 marito roget, hortatur: nec ullam sibi spem relic-
 tam, quam Augusti clementiam.

Ecquid ut è Ponto nova venit epistola, palles?
 Et tibi sollicita solvitur illa manu?
 Pone metum, valeo, corpusque quod antelaborum
 Impatiens nobis, invalidumque fuit.
 Sufficit, atque ipso vexatum induruit usu:
 Et magis infirmo non vacat esse mihi?
 Mens tamen ægra jacet, nec tempore robora sumpsit
 Affectusque animi, qui fuit ante, manet.
 Quæque mora, spatiumque suo coitura putavi
 Vulnera, non aliter quam modo facta dolent.
 Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
 Grandibus accedunt tempore damna malis.
 Pene decem totis aluit Pæantius annis
 Pestiferum tumido virus ab angue datum.
 Telephus æterna consumptus tabe perisset,
 Si non quæ nocuit, dextra tulisset opem.
 Et mea, si facinus nullum commissimus opto
 Vulnera qui fecit, facta levare velit.
 Contentusque mei jam tandem parte doloris,
 Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Detrahat ut multum, multum restabit acerbi;
 Parsque meæ pænæ to ius instar erit.
 Littora quot conchas, quot amena rosaria flores,
 Quotve saporiferum grana papaver habet.
 Silva feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
 Et tenerum pennis æra pullat avis.
 Tot premor adversis, quæ si comprehendere coner,
 Icarïæ numerum dicere coner aquæ.
 Utque viæ casus, ut amara pericula Ponti,
 Ut taceam strictas in mea fata manus.
 Barbara me tellus, orbisque novissima magni
 Sustinet, & favo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego traicerer (neque enim mea culpa cruenta est)
 Effret, quæ debet, si tibi cura mei.
 Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
 Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
 Quid dubitas? & tuta times? accede, rogaque
 Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
 Memiserum, quid agam? si proxima quæq; relinquat,
 Subtrahis & fracto tu quoque colla iugo?
 Quo ferar? unde petam lassus solatia rebus?
 Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
 Viderit ipse, sacram, quamvis invisus, ad aram
 Confugiam, nullas summovet ara manus.
 Alloquor en absens absentia numina supplex,
 Si fas est homini cum Jove posse loqui.
 Arbitr imperii, quo certum est sospite cunctos
 Ausoniarum curam gentis habere Deos.
 O decus, o patriæ per te florentis imago,
 O vir non ipso, quem regis, orbe minor.
 Sic habites terram, sic te desideret æther,
 Sic ad pacta tibi sidera tardus eas.
 Parce precor, minimamque tuo de fulmine partem
 Deme satis pænæ, quod superabit, erit.
 Ira quidem moderata tua est, vitamque dedisti,
 Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
 Nec mea concessa est aliis fortuna, nec exil
 Edicti verbis nominor ipse tui.

Om-

Omniaque hæc timui, quia me meruisse videbar:
 Sed tua peccato lenior ira meos est.
 Arua relegatum iussisti visere Ponti,
 Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.
 Iussus ad Euxini deformia littora veni
 Aequoris: hæc gelido terra sub axe jacet.
 Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cælum,
 Glebaque canenti semper obusta gelu.
 Nesciaque est vocis quod barbara lingua Latinæ,
 Græcaque quod Getico victa loquela sono est:
 Quam quod finitimo cinctus premor undiq; marte,
 Vixque brevis tutum murus ab hoste facit.
 Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam,
 Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
 Hinc ego dum muter, vel me Panchæa Charybdis
 Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis.
 Vel rapidæ flammis urar patienter in Aetnæ
 Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.
 Quod petimus, pænæ est: neque enim miser esse recuso:
 Sed precor ut possim tutius esse miser.

ELEGIA III.

ARGUMENTUM.

Queritur Ovidius, quod cum Bacchi festum celebratur, sibi una cum ceteris poetis Romæ esse non liceat, ut ante solebat; miraturque illum sibi uni ex ejus cultoribus non opem tulisse. Demum illum, studiique consortes poetas precatur, ut à Cæsare reditum impetrent.

Illa dies hæc est qua te celebrare poeta,
 Si modo non fallunt tempora, Bacche solent.
 Festaque odoratis innectunt tempora fertis,
 Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
 Inter quos, memini, dum me mea fata sinebant,
 Non invisâ tibi pars ego magna fui.

K 6

Quem

Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos urfae
 Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
 Quique prius mollem vacuumque laboribus egi
 In studis vitam, Pieridumque choro.
 Nunc procul à patria Geticis circumsonor armis,
 Multa prius pelago, multaque passus humo.
 Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum
 Nubila nascenti seu mihi Parca fuit.
 Tu tamen è sacris hederæ cultoribus unum
 Numine debueras sustinuisse tuo.
 An dominæ fati quicquid cecinere forores,
 Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
 Ipse quoque æthereas meritis investus es arcus,
 Quo non exiguo facta labore via est.
 Nec patria est habitata tibi, sed adusque nivosum
 Strymona venisti, marticolamque Geten.
 Perfidaque & lato spatiantem flumine Gangem,
 Et quascunque bibit decolor Indus aquas.
 Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
 Stamina bis genito bis cecinere tibi.
 Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum
 Ferrea fors vitæ, difficilisque premit.
 Illo nec melius cecidi, quem magna locutum
 Reppulit à Thebis Juppiter igne suo.
 Ut tamen audisti percussum fulmine vatem,
 Admonitu matris condoluisse potes.
 Et potes, aspiciens circum tua sacra poetas,
 Nescio quis nostri, dicere, cultor abest.
 Ferbone Liber opem, sic altam degravet ulnum
 Vitis, & incluso plena sit uva mero.
 Sic tibi cum Bacchis Satyrorum grata juvenis
 Adsit, & attonito non taceare sono.
 Ossa bipenniferi sic sunt male pressa Lycurgi:
 Impia nec pæna Pentheos umbra vacet.
 Sic micet æternum, vicinaque sidera vincat
 Contingens in cælo clara corona tuæ.
 Huc ades, & casus relikes pulcherrime nostros,
 Unum de numero me memor esse tuo.

Sunt

Sunt diis inter se commercia: flectere tenta
 Cæsareum numen numine Bacche tuo.
 Vos quoque confortes studii pia turba poetæ,
 Hæc eadem sumpto quisque rogare mero.
 Atque aliquis vestrum Nasonis nomine dicto,
 Apponat lacrymis pocula mista suis.
 Admonitusque mei, cum circumspexerit omnes,
 Dicat, ubi est nostri pars modo Naso chori?
 Idque ita, si vestrum merui candore favorem,
 Nullaque judicio littera læsa meo est.
 Si veterum digne veneror cum scripta virorum,
 Proxima non illis esse minora reor.
 Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen,
 Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IV.

ARGUMENTUM.

Epistolam ab Euxino littore Romam venisse, coram
 que laudare amici fidem, inducit Ovidius. Eum
 postremo precatur, ut se constanter tueatur.

Littore ab Euxino Nasonis epistola veni,
 Lassaque facta mari, lassaque facta via.
 Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, aspice Romam,
 Heu quanto melior fors tua sorte mea est.
 Flens quoque me scripsit, nec qua signabat, ad os est
 Ante, sed ad madidas gemma relata genas.
 Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit,
 Ostendi solem postulat ille sibi.
 Nec frondes silvis, nec aperto gramina campo
 Mollia nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore raptò,
 Quidve Philoetetes ictus ab angue gemat.
 Dii facerent utinam talis status esset in illo,
 Ut non tristitiæ causa dolenda foret.

Fert

Fert tamen, ut debet, casus patienter amarus ;
 More nec indomiti fræna recusat equi .
 Nec fore perpetuam sperari sibi numinis iram ;
 Confcius in culpa non scelus esse sua .
 Sæpe refert, sit quanta Dei clementia, cuius
 Se quoque in exemplis annumerare solet .
 Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis ;
 Denique quod vivat, munus habere Dei .
 Te tamen, o, (si quid credis mihi) charior ille
 Omnibus, in toto pectore semper habet .
 Teque Menætiaden, te qui comitatus Oresten,
 Te vocat Aegiden, Euryalumque suum .
 Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
 Plurima cum patria, sensit abesse sibi .
 Quam vultus, oculosque tuos, o dulcior illo
 Melle quod in ceris Attica ponit apis .
 Sæpe etiam mærens tempus reminiscitur illud,
 Quod non præventum morte fuisse dolet .
 Cumque alii fugerent subitæ contagia cladis,
 Nec vellent ieræ limen adire domus .
 Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem,
 Si paucos aliquis tresve duosve vocat .
 Quamvis attonitus, sensit tamen omnia, nec te
 Se minus adversis indoluisset suis .
 Verba solet, vultusque tuum, gemitusque referre ;
 Et te sente suos demaduisse sinus .
 Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
 Sis ope, solandus cum simul ipse fores .
 Pro quibus affirmat fore se memoremque piumque,
 Sive diem videat, sive tegatur humo .
 Per caput ipse suum solitus jurare tuumque,
 Quod scio non illi vilius esse suo .
 Plena tot & tantis referetur gratia factis .
 Non finet ille tuos littus arare boves .
 Fac modo constanter profugum tueare: quod ille
 Qui bene te novit, non rogat, ipsa rogo .

ELEGIA V.

ARGUMENTUM.

Se ipsum hortatur ad celebrandum uxoris natalem ;
 pro qua bene precatur, diemque laudat, qui eam
 elegantissimis moribus in lucem protulit. Et quam-
 vis digna esset feliciori fortuna, eam tamen horta-
 tur, ut omnia æquo animo ferat: siquidem ejus
 virtus non nisi in adversis percipi possit. Demum
 Deos precatur, ut si nolint sibi parcere, saltem
 uxori innocenti ignoscant.

Annuus affuetum dominæ natalis honorem
 Exigit, ite mantis ad pia sacra meæ .
 Sic quondam ferum Laertius egerat heros,
 Forsan in extremo conjugis orbe diem .
 Lingua favens adsit nostrorum oblita laborum,
 Quæ puto deditit jam bona verba loqui .
 Quæque semel toto vestis mihi sumitur anno,
 Sumatur satis discolor alba meis .
 Atque gramineo viridis de cespite fiat,
 Et velet tepidos nexa corona focos .
 Da mihi thura puer pingues facientia flammæ,
 Quodque pio solum fridat in igne merum .
 Optime natalis, quamvis procul abimus, opto
 Candidus huc venias, dissimilisque meo .
 Si quod & instabat dominæ miserabile vulnus,
 Sit perfuncta meis tempus in omne malis .
 Quæque gravi nuper plusquam quasiata procella est ;
 Quod superest, tutum per mare navis eat .
 Illa domo, nataque sua, patriaque fruatur :
 Brepta hæc uni sit satis esse mihi .
 Quatenus & non est in charo conjugæ felix,
 Pars vitæ tristi cætera nube vacet .
 Vivat, ametque virum, quoniam sic cogitur absens,
 Consumatque annos, sed diuturna suos .

Adiicerem & nostros: sed ne contagia fati
 Corruptant timeo, quos agit ipsa, mei.
 Nil homini certum est: fieri quis posse putaret
 Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
 Aspice ut aura tumens fumos e thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Scelus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
 Consilium fugiunt cætera pene meum.
 Consilium commune sacrum cum fiat in ara
 Fratibus, alterna qui periere manu.
 Ipsa sibi discors, tamquam mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra favilla duas.
 Hoc [memini] quondam fieri non posse loquebar,
 Et me Battiades iudice falsus erat.
 Omnia nunc credo, cum tu non stultus ab Arcto
 Terga vapor dederis, Ausoniamque petas.
 Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
 Nulla fuit misero festa videnda mihi.
 Edidit hæc motes illis heroibus æquos,
 Quis eris Eurytion, Icarusque pater.
 Nata pudicitia est, mores, probitasque fidesque
 At non sunt ista gaudia nata die.
 Sed labor, & curæ fortunaque moribus impar,
 Iustaque de viduo penè querela toro.
 Scilicet adversis probitas exercita rebus
 Tristi materiam tempore laudis habet.
 Si nihil infestis durus vidisset Ulysses,
 Penelope felix sed sine laude foret.
 Victor Echionias si vir penetrasset in arces,
 Forsitan Evadnen vix sua nosset humus.
 Cum Pelia genitæ tot sint, cur cognita nobis?
 Nempe fuit misero nupta quod una viro.
 Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas,
 Laodameia nihil cur referatur erit.
 Et tua, quod malles, pietas ignota fuisset,
 Impierent venti si mea vela sui.
 Dii tamen, & Cæsar diis accessure, sed olim
 Aequarint Pylios cum tua fata dies.

Non,

Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
 Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

ARGUMENTUM.

Queritur se ab amico destitui: hortaturque illum,
 ut constanter in amicitia persistat, quam primo
 coluerat.

TU quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
 Qui mihi confugium, qui mihi portus eras.
 Tu quoque suscepti curam dimittis amici?
 Officii que piæ tam cito ponis onus?
 Sarcina sum fateor, quam si tu tempore duro
 Depositurus eras non subeunda fuit.
 Fluctibus in mediis navem Palinure relinquis:
 Ne fuge, neve tua sit minor arte fides.
 Numquid Achilleos inter fera prælia fidi
 Deseruit levitas Automedontis equos?
 Quem semel excepit, nunquam Podalirius ægro
 Promissam medicæ non tulit artis opem.
 Turpius eiicitur, quam non admittitur hospes.
 Quæ paruit dextræ firma sit ara meæ.
 Nil nisi me solum primo tutatus es, at nunc
 Me pariter serva, iudiciumque tuum.
 Si modo non aliqua est in me nova culpa, tuamque
 Mutarunt subito crimina nostra fidem.
 Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura
 Quod cupio, membris exeat ante meis.
 Quam tua delicto stringantur pectora nostro,
 Et videar merito vilior esse tibi.
 Non adeo toti fati urgemur iniquis,
 Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
 Finge tamen motam, quoties Agamennone natum
 Dixisse in Pyladen verba proterva putas?

Nec

Nec procul à vero est, quod vel pulsarit amicum:
 Mansit in officiis non minus ille suis.
 Hoc est cum miseris solum commune beatis,
 Ambobus tribui quod solet obsequium.
 Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
 Virgaque cum verbis imperiofa facit.
 Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes,
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorum minimum, minimumque laborum;
 Isto, quo quereris, grandius illud erit.
 Quam multa madidæ celantur arundine fossæ,
 Florida quam multas Hybla tuetur apes.
 Quam multæ gracili terrena sub horrea ferre
 Limite formicæ grana reperta solent.
 Tam me circumstat densorum turba malorum,
 Crede mihi, vero est nostra querela minor.
 His qui contentus non est, in littus arenas,
 In segetem spicas, in mare fundat aquas.
 Intempestivos igitur compefce furores,
 Vela neque in medio deferere nostra mari.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Amico quærenti quid ageret in Scythia, respondet
 breviter Ovidius, se miserum esse. Postmodum
 Tomitanæ regionis incolarum mores describit. De-
 inde dicit studiis poeticis animum detineri, ac pa-
 sci, & se carminibus mala sua oblivisci.

Quam legis, à Scythia tibi venit epistola terra
 Latus ubi æquoreis Ister aditur aquis.
 Si tibi contingat cum dulci vita salute,
 Candida fortunæ pars manet una meæ.
 Scilicet (ut semper) quid agam, charissime, quæris,
 Quamvis hoc vel me scire tacente potes.

Sum

Sum miser, hæc brevis est nostrorum summa laborum;
 Quisquis & offenso Cæsare vivet, erit.
 Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
 Quos habitem mores, discere tibi cura est.
 Mistâ sit hæc quamvis inter Græcosque Getasque,
 A male placatis plus trahit ora Getis.
 Sarmaticæ major, Gæticæque frequentia gentis
 Per mediis in equis itque reditque vias.
 In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
 Telaque vipereo lurida felle gerat.
 Vox fera, trux vultus, verissima mortis imago:
 Non coma, non ulla barba resecta manu.
 Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro,
 Quem vincitum lateri barbarus omnis habet.
 Vivit in his igitur tenerorum lusor amorum:
 Hos videt, hoc vates audit amice tuus.
 Atque tutam vivat, & non moriatur in illis,
 Absit ab invisis & tamen umbra locis.
 Carmina quod pleno saltari nostra teatro,
 Versibus & plaudi scribis amice meis.
 Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
 Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
 Non tamen ingratum est quodcumque oblivia nostri
 Impedit, & profugi nomen in urbe refert.
 Quamvis interdum, quæ me læsisse recordor
 Carmina devoveo, Pieridesque meas.
 Cum bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
 Vulneribusque meis tela cruenta sequor.
 Quæque modo Euboicis lacerata est fluctibus, aude
 Graja Capharea currere puppis aqua.
 Non tamen ut lauder vigilo, curamque futuri
 Nominis, utilius quod latuisset, ago.
 Detineo studiis animum, falloque labores,
 Expeior curis & dare verba meis.
 Quid potius faciam desertis solus in oris?
 Quamvè malis aliam quærere coner opem?
 Sive locum spectro, locus est inamabilis, & quo
 Esse nihil toto tristius orbe potest.

Sive

Sive homines, vix sunt homines hoc nomine digni

Quamque lupi, fœvæ plus feritatis habent.

Non meruunt leges, sed cedit viribus æquum:

Victaque pugnaci jura sub ense jacenti.

Pellibus, & laxis arcant mala frigora braccis,

Oraque sunt longis horrida tecta comis.

In paucis extant Græcæ vestigia linguae,

Hæc quoque jam Getico barbara facta sono est.

Unus in hoc nemo est populo, qui forte Latine

Quælibet è medio reddere verba queat.

Ipse ego Romanus vates, ignoscite Musæ,

Sarmatico cogor plurima more loqui.

En pudet, & fateor, jam defuetudine longa

Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.

Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello

Barbara: non hominis culpa, sed ista loci est.

Ne tamen Ausoniæ perdam commercia linguae,

Et fiat patrio vox mea muta sono.

Ipse loquor mecum defuetaque verba retracto,

Et studii repeto lingua sinistra mei.

Sic animum tempusque traho, meque ipse reduco

A contemplatu semoveoque mali.

Carminibus quæro miserarum obliviam rerum:

Præmia si studio consequar ista, sat est.

ELEGIA VII.

ARGUMENTUM.

Inimicum sibi insultantem monet, ut memor fortunæ
variæ, minime lætetur ejus exilio & ruina: quan-
doquidem possit accidere ut in patriam redeat, il-
lumque videat graviore aliqua causa fugatum.

Non adeo cecidi, quamvis abiectus, ut infra
Te quoque sim, inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve
Cassibus insultas, quos potes ipse pati?

Nec

Nec mala te reddunt mitem, placidumque jacenti

Nostra, quibus possunt illacrymare feræ.

Nec meiuis dubio Fortunæ stantis in orbe

Numen, & exosæ verba superba Deæ?

Exigerat dignas ultrix Rhannusia pænas,

Imposito calcas quod mea fata pede.

Vidi ego naufragiumque, viros & in æquore mergi:

Et nunquam dixi, Iustior unda fuit.

Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,

Nunc mendicatio pascitur ille cibo.

Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat,

Et manet in nullo certa tenaxque loco.

Sed modo læta manet, vultus modo sumit acerbos,

Et tantum constans in levitate sua est.

Nos quoque floruimus: sed flos fuit ille caducus:

Flammæque de stipula nostra brevisque fuit.

Neve tamen tota capias fera gaudia mente,

Non est placandi spes mihi nulla Dei.

Vel quia peccavi citra scelus, utque pudore

Non caret invidia sic mea culpa caret.

Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu

Illo, cui parat, mitius orbis habet.

Scilicet ut per vim non est superabilis ulli,

Molle cor ad timidas sic habet illa preces.

Exemploque Deum, quibus accessurus & ipse est,

Cum pænæ venia plura roganda petam.

Si numeres anno soles & nubila toto,

Invenies nitidum sæpius esse diem.

Ergo ne nimium nostra lætere ruina,

Restitui quondam me quoque posse puta.

Posse puta fieri lenito principe, vultus

Ut videas media tristis in urbe meos.

Utque ego te videam causa graviore fugatum,

Hæc sunt à primis proxima vota meis.

ELE-